

Några tankar om språk och karaktär i Shakespeares *En Midsommarnattsdröm*

Gestaltningen av rollerna hos Shakespeare är tätt knutet till hur de använder sig av språket. Språket avslöjar (och försöker dölja) emotioner, språket ger viktig information om bildningsgrad och inre karaktär. Språket ger viktig information om rollens status. I språket ligger inte bara ordval och satsstruktur utan även val av form på replikerna; prosa eller bunden form.

I *En midsommarnattsdröm* hänger Shakespeares val av vers eller prosa samman med rollens status: hantverkarna talar prosa när de är privatpersoner, klasserna över hantverksståndet (hertigparet, Philostrate, Egeus och kärleksparen) talar i bunden form, och så gör även älvorna.

Versformerna är av två huvudtyper, femtaktig jambisk och en fyrtaktig fallande. (Fyra trokéer, parvist rimmad). I hantverkarnas pjäs förekommer dessutom en form av balladstrof, som Quince kallar "eight and six"

I pjäsen förekommer också sånger inlagda i handlingen. De har en fri strofbildning.

Femtaktig jamb.

De femtaktiga jambiska versmåttarna är dels blankvers, dels två typer av rimmad meter. Ren blankvers används av kretsen kring hertighovet och av Oberon, Titania och Puck. (Älvhovets inre krets). De fyra ungdomarna som bildar kärlekspar använder sig mestadels av en parvist rimmad vers, aa bb cc osv. (I presentationen av Hermia och Lysander och i första mötet i skogen mellan Helena och Demetrius använder de sig av ren blankvers).

Den rena blankversen låter låna sig till längre, konstfulla perioder med satsflätning, exempelvis i Titantias tal till Oberon vid deras första möte. Exempel:

TITANIA.

These are the forgeries of jealousy;
And never, since the middle summer's spring,
Met we on hill, in dale, forest, or mead,
By paved fountain, or by rushy brook,
Or in the beached margent of the sea,
To dance our ringlets to the whistling wind,
But with thy brawls thou hast disturb'd our sport.
Therefore the winds, piping to us in vain,
As in revenge, have suck'd up from the sea
Contagious fogs; which, falling in the land,
Hath every pelting river made so proud
That they have overborne their continents.

Deklamationen är friare, den tillåter lättare cesurer i versen och gör ett elegantare, noblare intryck än när den jämförs med den rimmade varianten som ungdomarna använder. Indelningen i par av raderna ger en tydligare rytm, och en stadigare, kanske mer jordnära puls. Exempel:

HELENA.

How happy some o'er other some can be!
Through Athens I am thought as fair as she.
But what of that? Demetrius thinks not so;
He will not know what all but he do know.
And as he errs, doting on Hermia's eyes,
So I, admiring of his qualities.
Things base and vile, holding no quantity,
Love can transpose to form and dignity.

Om de rimmade jamberna som kärleksparen använder kan kallas för markering av lägre status, innebär versen som hantverkarna använder i sin pjäs ytterligare en statusminskning. Versen är knaggligare, språket mindre elegant med nödrim och brott mot poetisk dekorum, som inrim, störande upprepningar, för många alliterationer och felaktiga metaforer. Rimflätningen är här *abab* vilket gör rytmen ännu mer taktfast i tydligt avgränsade perioder av fyra rader. Exempel:

PYRAMUS.

Sweet Moon, I thank thee for thy sunny beams;
I thank thee, Moon, for shining now so bright;
For, by thy gracious golden, glittering gleams,
I trust to take of truest Thisby sight.

Eller

PYRAMUS.

O grim-look'd night! O night with hue so black!
O night, which ever art when day is not!
O night, O night, alack, alack, alack,
I fear my Thisby's promise is forgot!
And thou, O wall, O sweet, O lovely wall,
That stand'st between her father's ground and mine;
Thou wall, O wall, O sweet and lovely wall,
Show me thy chink, to blink through with mine eyne.

Prologen, på vers, som Quince framför, är ett fint exempel på vad ovana och kanske i viss mån nerver kan göra med en skådespelares goda intentioner när det gäller hantering av språket:

If we offend, it is with our good will.
That you should think, we come not to offend,
But with good will. To show our simple skill,
That is the true beginning of our end.

Den fallande fyrtaktiga versen används enbart av älvfolket. Den är mestadels parvist rimmad. Rytmen har en monoton, suggestiv karaktär av besvärjelse eller trollformel:

OBERON.

What thou seest when thou dost wake,
Do it for thy true-love take;
Love and languish for his sake.
Be it ounce, or cat, or bear,
Pard, or boar with bristled hair,
In thy eye that shall appear
When thou wak'st, it is thy dear.
Wake when some vile thing is near.

eller

PUCK.

If we shadows have offended,
Think but this, and all is mended,
That you have but slumb'ed here
While these visions did appear.
And this weak and idle theme,
No more yielding but a dream,
Gentles, do not reprehend.
If you pardon, we will mend.

Även älvorna använder rimflätningen aa bb i dialoger. Även Oberon använder rim i ett längre tal som har karaktär av aria. ("I know a bank where the wild thyme blows" II:1)

I pjäsen förekommer flera ställen där prosarepliker ställs mot repliker i bunden form. I scenen där Titania förtrollats fortsätter hon att använda sitt versbundna högspråk, medan Bottom bibehåller sitt prosaiska tal. Det är ändå lite färgat av hans nya skepnad då det gäller tankar på njutning. (Han längtar efter hö och att bli kliad.) Det är kanske inte just dessa njutningar Titania har i tankarna.

När sedan hantverkarna framför sin pjäs talar de i bunden form, utom när de faller ur rollen. Då talar de på prosa. Det är anmärkningsvärt att publiken, hertigparet och Demetrius och Lysander, som tidigare enbart talat på vers, gör kommentarer till den framförda pjäsen på prosa. Det är som om Shakespeare gör en blinkning åt oss, den yttre publiken:

Se hur de mest nobla föresatser och fin uppfostran faller av när ni blir publik, ni reduceras från nobla varelser till plebejer när ni häcklar aktörerna.